



AUTARKEIA



alumni Wijsbegeerte



Universiteit Utrecht

Nieuwsbrief – Februari 2012

Universiteitsdag 2012

Op 31 maart 2012 vindt de jaarlijkse alumnidag van de Universiteit Utrecht plaats. Het thema is: 'De Geest uit de Fles - Geesteswetenschappen voor de 21e eeuw'. Alle opleidingen zijn van harte uitgenodigd om deel te nemen aan het programma. Meer informatie over de U-dag:

www.uu.nl/faculty/humanities/NL/Actueel/nieuws/Pages/20111125-33-universiteitsdag-2012.aspx

Autarkeia heeft dit maal voor het middagprogramma Prof. Teun Tieleman bereid gevonden om te spreken over (de geest van) Seneca.

De Romeinse filosoof, literator en politicus L. Annaeus Seneca (c. 1-65 n. Chr.) is altijd een bekend en geliefd auteur geweest, met name vanwege zijn 'Morele Brieven (aan Lucilius)'. In de studie van



Bron: uu.nl

de geschiedenis van de filosofie echter kende zijn reputatie juist vele ups en downs. Hier gold hij lang als moraliserende, latere Stoïcij, eigenlijk een tweederangs filosoof, berucht om zijn inconsistenties. Dit betreft niet alleen een gebrek aan theoretische systematiciteit. Er is ook het probleem van praktische inconsistentie: Seneca predikte eenvoud, maar werd multimiljonair als adviseur van keizer Nero. En er waren meer morele compromissen. Zelf verdedigde hij zich al tegen het verwijt van hypocrisie. Later nam hij afstand van het keizerlijk hof en werd door Nero uiteindelijk tot zelfmoord gedwongen - een daad die Seneca ensceneerde volgens de beste (Socratische) traditie van een filosofische dood. Men kan zeggen dat hij zich op die manier tot op zekere hoogte rehabiliteerde. Tegenwoordig is Seneca onder historici van de filosofie zelfs 'hot'. Er is vooral veel belangstelling voor zijn filosofische levenskunst (*ars vitae*) en emotiemanagement. Hoe kon de beoordeling van Seneca zo sterk veranderen? Wat heeft dit nieuwe Seneca-beeld ons tegenwoordig te zeggen?

Na een korte theepauze wordt het programma vervolgd door Arjan de Visser. Als nieuwe alumnus spreekt hij over (de geest van de) wetenschapper: 'Bent u wetenschapper of bent u niets?'

Stel dat we geen scheiding kunnen maken tussen wetenschappelijke kennis en andere kennis, is dan alles wetenschap of bestaat wetenschap simpelweg niet? We

Colofon

Vereniging van Alumni van de Faculteit Wijsbegeerte van de Universiteit Utrecht 'Autarkeia'.

Informeel actief sinds 1994, opgericht 12 december 1996, KvK 40483493

De contributie bedraagt tien euro per jaar. Het banknummer is 2294471, t.n.v. Autarkeia, Utrecht

Bestuursleden

Voorzitter:
Bernard Verlaan
bjernv@dds.nl

Penningmeester & secretaris:
Lies de Regt
lies.de.reg@xmsnet.nl

Boriana Ivanova

Nico Krijn

John Reijnders

Adviseur: Erna Kas



zeggan toch dat het onderzoek voldoet aan de wetenschappelijke standaard, maar is die standaard zo vanzelfsprekend? Arjan vindt het vraagstuk van de demarcatie van de wetenschap een hele spannende, want wie betaalt uw onderzoek als het niet wetenschappelijk blijkt te zijn. De filosoof Kant heeft een eigenzinnige visie op dit vraagstuk en tijdens zijn lezing lopen we een eindje met hem mee. Kant's vraag aan u is: bent u wetenschapper of bent u kunstenaar?

Locatie: De Uithof,

Leuvenlaan 21

Ruppertgebouw, zaal C.

Aanvang: 14:00 h.

Aanmelden: via Illuster

Prijs: De toegang voor leden is gratis. Voor niet-leden bedraagt de toegangsprijs vijf euro, ter plaatse te voldoen

Thé Pensant 26 november 2011 - Jaap van Rijswijk: Vrijheid bij R. Steiner; Kennis- en handelingstheorie



Jaap van Rijswijk, was de student, die als laatste in 2002 afstudeerde bij dr. mag. Karl Schuhmann, voordat deze in 2003 op tweeënzestigjarige leeftijd overleed. Schuhmann had - aldus Jaap v. R. - wel vier boeken van Steiner in zijn kast staan en was vanuit een fenomenologische invalshoek nogal geïnteresseerd in Steiner. Jaap van Rijswijk is bedrijfskundige en organisatieadviseur (www.jaapvanrijswijk.nl/). Hij werkte als zodanig o.a. bij Westzanen, Friesland-Campina en Corus. Leidend bij zijn advieswerk waren en zijn vragen als 'Wat is er aan de hand?' en 'Wat moet ik doen?'. De eerste vraag verwijst naar het kennisvraagstuk, de tweede naar het handelingsvraagstuk. *'Zoals een elektromonteur de fabriek niet in kan zonder dat hij meer schade aanricht dan oplossingen realiseert wanneer hij de wet van Ohm niet kent, evenzo kan iemand aan het begrip leiderschap geen invulling geven, indien hij niet beschikt over een geschoold eigen oordeelsvermogen. Dit laatste geldt evenzeer voor hen die leiders van advies dienen'*, aldus adviseur Jaap v.R. in zijn uitgave *Inzicht in de weg tot inzicht, Fragmenten uit de filosofie van de vrijheid van Rudolf Steiner voor behandeling in groepsverband*, Servire Uitgevers, 1997. Daarnaast verscheen bij dezelfde uitgever in 2008 *Oordelen en beslissen, Inleiding op basis van de filosofie van de vrijheid*. Voor cursusactiviteiten over de filosofie van de vrijheid wordt verwezen naar de site <http://www.jaapvanrijswijk.nl/>. Verwezen werd in verband van dit thema op een tweetal andere auteurs, die zich voor hun organisatieadvieswerk mede baseren op

onderstaande boeken van Steiner: C.J. Zwart, *Gericht veranderen van organisaties*, Rotterdam 1972 en A.H. Bos, *Oordeelsvorming in groepen*, Wageningen, 1974.

Het exposé van Jaap voor dit Thé Pensant was voornamelijk gericht op een tweetal grondleggende boeken van Steiner. Rudolf Steiner (1861-1926), groot bewonderaar van o.a. Kant, Goethe maar ook Schopenhauer, promoveerde in 1891 aan de universiteit van Rostock met een dissertatie onder de titel *Die Grundfrage der Erkenntnistheorie*, later als boek uitgegeven onder de titel *Wahrheit und Wissenschaft*, 1892, welk boek nadien in 1894 verder werd uitgewerkt in *Die Philosophie der Freiheit*. In tegenstelling tot Kant wil Steiner in *Wahrheit und Wissenschaft* aantonen, waartoe het kennisvermogen werkelijk in staat is: "ein ganz neues Gebiet zu Schaffen, das mit der sinnenfällig gegebenen Welt zusammen erst die volle Wirklichkeit ergibt". Het tweede boek gaat uit van de gedachte, dat „der Mensch in seinem Denken und Handeln ein geistig freies Wesen" is.

Beide boeken zijn de belangrijkste werken van Steiner. Zijn filosofie van de vrijheid sluit aan bij platonisch en aristotelisch gedachtegoed: de mens streeft van nature via vragen naar kennis. Jaap v. R. betoogde dat er volgens Steiner twee peilers van onze geest zijn: waarneming en denken. Deze zijn op te vatten als een tweetal zuilen van een tempel, waarvan het basement het geheel aan vragen is en het dak de synthese van kennis voorstelt: "Die Wahrnehmung ist also nichts Fertiges, Abgeschlossenes, sondern die eine Seite der totalen Wirklichkeit. Die andere Seite ist

der Begriff. Der Erkenntnisakt ist die Synthese von Wahrnehmung und Begriff. Wahrnehmung und Begriff eines Dinges machen aber erst das ganze Ding aus.“ Vrijheid is resultaat van begripen en eng verbonden met handelen: “Aber mitten aus der Zwang-sordnung heraus erheben sich die Menschen, die freien Geister, die sich selbst finden in dem Wust von Sitte, Gesetzeszwang, Religionsübung und so weiter. Frei sind sie, insofern sie nur sich folgen, unfrei, indem sie sich unterwerfen“; „Wahrhaft Menschen sind wir doch nur, insofern wir frei sind“.

Aan de hand van enkele experimenten wilde Jaap v. R. nagaan of er zogeheten ‘losse stenen’ in Steiner’s kennistheorie aanwezig zijn. Hij deed dit o.a. met een tweetal stuitende ballen, waarbij waarneming en denken op de proef worden gesteld, of met de definitie van een geometrische figuur.

Aan Steiners opvattingen, welke vanaf de eeuwwisseling (1900) aanvankelijk theosofisch en later antroposofisch van aard waren, en welke hun weg hebben gevonden in o.a. Waldorfschule of Vrije Scholen, kwamen de deelnemers bij het verstrijken van het Thé Pensant zo goed als niet meer toe.

Bestuur: mededelingen

Oproep: uw emailadres voor ontvangst van de nieuwsbrief
Deze nieuwsbrief, van februari 2012, ontvangt u per post, met de acceptgiro. **Gelieve uw emailadres te mailen aan zowel Lies de Regt als Boriana Ivanova.**

De nieuwsbrief is 15 jaar lang op papier aan de leden toegezonden. De middelen en voorzieningen

bij het departement zijn echter veranderd. Dat betekent dat ook Autarkeia ‘met de tijd mee moet’ zoals dat zo mooi heet. We vragen u nu om uw mail adres. De nieuwsbrief kan voor deze ronde nog een keer via-via geprint en postaal verzonden worden. Op korte termijn is het nodig om uw emailadres door te geven aan Lies de Regt en Boriana Ivanova (adres: zie colofon). De reden voor deze oproep is dat de postale verzending steeds problematischer is geworden. Een bestand met emailadressen biedt het bestuur de mogelijkheid om iedereen toch te bereiken. Het bestuur vertrouwt op uw begrip.

Uw mening

In de vorige nieuwsbrief werd u gevraagd ons via Boriana (emailadres: zie colofon) te laten weten wat u vindt van deze nieuwsbrief: inhoud, rubriekjes, taalgebruik, vormgeving, fotogebruik. Er zijn geen reacties hierover ontvangen. Voorzover ‘geen nieuws goed nieuws’ is, betekent dit dat het bestuur door gaat met de huidige stijl van de nieuwsbrief. Soms zullen we iets wijzigen, om praktische of esthetische redenen. Alles stroomt tenslotte.

Adreswijzigingen

De leden van Autarkeia worden dringend verzocht adreswijzigingen zélf door te geven aan de secretaris, Lies de Regt (adres: zie colofon). Idem, vanaf nu ook de wijzigingen van uw emailadres.

Alumn’ukjes

Arbeidsmarktinformatie

Het ROA heeft de nieuwste verkenning uitgegeven van de Ar-

beidsmarkt naar opleiding en beroep tot 2016. (Zie www.roa.unimaas.nl/pdf_publications/2011/ROA_R_2011_7.pdf). Hoe het gediplomeerden vergaan is die anderhalf jaar geleden zijn afgestudeerd, is na te zien in de jaarlijkse publicatie 'Schoolverlaters tussen onderwijs en arbeidsmarkt <jaartal>'. Zie de publicatiepagina van het ROA: www.roa.unimaas.nl/nw_reports.htm. (NB zie daarin Bijlage 4 Kernindicatoren)

Via de lijst in www.roa.unimaas.nl/projects/ano_b2016/Classificaties%202007.zip, is te zien in welke opleidingsklasse de eigen opleiding X of Y precies zit, mocht u daar niet zeker van zijn. Het is ook mogelijk om veel gedetailleerdere informatie op te zoeken via de interactieve "statistische bijlage" op de website: via <http://um-webdotnet20.unimaas.nl/roa/sis-online/home.aspx> (Geen wachtwoord nodig). In deze publicatie is ook informatie meegenomen van het wo maar volgende jaar verschijnt de (2-jaarlijkse) WO-monitor van de VSNU.

Bookmarks

Universiteitsblad
www.uu.nl/NL/Actueel/Pages/Ut_rechtsuniversiteitsbladgaatvolledigdigitaal.aspx
Autarkeia
FUF <http://fuf.phil.uu.nl/>.
UU op Twitter:
<http://twitter.com/#!/UniUtrecht>

Quo vadis: Jef

Verheijen

In reactie op de QV-vragen (Wat doe je (werk en privé)? Wat doe je met filosofie (je onderzoek)? Wat zou je nog meer willen doen met filosofie (evt. in je richting)?

Wat zou Autarkeia voor je kunnen betekenen? Reageert Jef "off the cuff" zoals onze Engelstalige vrienden dan zeggen.

Ik ben al 6 jaar met pensioen, maar

- Ben vanaf mijn afstuderen in de politieke filosofie nog steeds bezig met de bestudering van de filosofie van Gilles Deleuze et al.
- Ben actief lid van het Nederlands Genootschap voor Esthetica (NGE en EGO) - Ben adviseur voor NeoFumane, een innovatie consultancy bedrijf
- Geef als techniek coach (vrijwilliger) les aan de bovenbouw (groepen 5 t/m 8) van 10 basisscholen via de organisatie BureauTop (die wordt gesponsord door het bedrijfsleven).
- Werk, samen met mijn kleinzoons, aan een boekje over democratie voor de jeugd, getiteld : "Een ABC van de Democratie. Een inleiding voor de jeugd".
- Ben secretaris van Probus Hengelo. *)
- Lid van Nexus *)
- Ik schilder (mijn vader was glazenier en kunstschilder, Limburgse school) en schrijf gedichten.
- Filosofie : ik loop al jaren rond met de drang om op basis van het denken van Deleuze een aantal doorsnijdingen te beschrijven naar aanleiding van bepaalde ontwikkelingen in de samenleving (opkomst van ZZP-ers, Occupy bewegingen, het failliet van kapitalisme).
- Filosofie : ik heb een paar jaar geleden een "studiegroep Deleuze" opgezet, maar dat

werd geen succes. Misschien nog weer proberen.

- Autarkeia zou samen met Nexus tot een samenwerking kunnen komen. Nexus dreigt te verdwijnen en hoewel ik de kritiek op Nexus wel ken, is het wel zo dat Rob Riemen een groot netwerk heeft ontwikkeld van denkers in vele disciplines. Maar wellicht schat ik Autarkeia's doelstellingen nu fout in.
- Met groet !

*) Probus komt van 'Retired **Professional** and **Business Men** www.probus-nederland.org/ Nexus www.nexus-instituut.nl/

Wat leert de filosofiestudent?

Een nieuw studiejaar, een nieuwe studiegids. Wel een boekje dit keer

(www.uu.nl/SiteCollectionDocuments/GW/GW_StudiePunt/GW_Bachelorgidsen/2010-2011/Bachelorgids_Wijsbegeerte_2010-2011.pdf). Het is even doorklikken om tot 'Cursuskrant' te komen. In verschillende kleurcoderingen toont het de cursussen voor verplichte en de keuze-onderdelen voor de major en voor de academische context, incl. literatuur: www2.let.uu.nl/cursuskrant/display2004.asp?opl=WBG&seldesc=Wijsbegeerte+voltijd&year=2011.

Internet Philosophie?

De Google (Instant) zoekmachine schijnt rekening te houden met eerdere zoekacties (en aankliks van documenten) van de gebruiker op het betreffende IP-adres

van de computer. Dat kan de reden zijn waarom bij het zoeken op 'wijsbegeerte', het vooral de websites en documenten van formele wijsbegeerte-opleidingen zijn die bovenaan de resultatenlijst prijken. Even zoeken dus naar 'krenten in de pap':

- Wie eens een visitatierapport van de wijsbegeerte-opleidingen wil bekijken (van 2003) kan terecht bij het betreffende QANU-rapport: www.qanu.nl/comasy/uploadedfiles/RapportWijsbegeertedef.pdf. De opleidingen van de verschillende universiteiten zijn daar op een rij gezet;
- Intrigerend is de titel 'Krisis van de westerse wijsbegeerte. Tegen de positivisten' van Vladimir Solovjov, over veel zaken maar ook over de filosoof Lev Lopatin (www.denieuweboekery.nl/krisis-van-de-westerse-wijsbegeerte-tegen-de-positivisten). Wat meer informatie (inhoudsopgave, samenvatting of een paar recensies) zou gewenst zijn want op basis van een titel alleen op een internetpagina, koop je natuurlijk geen boek;
- Hetzelfde geldt (meer informatie) voor een nieuw Handboek Wijsbegeerte van Antoon A. Braeckman (2011) (www.ciao-shopping.nl/Handboek_Wijsbegeerte_Braeckman_Antoon_A_1365620).
- Geen echte banensite voor wijsbegeerte: per 2012-01-03, wel een vacature voor een Hoogleraar Moderne Nederlandse letterkunde in mondiaal perspectief, UvL-FGw (www.njobs.nl/vacatures-wijsbegeerte.html).